

14 Μαΐου, 1993

[ΝΙΚΗΤΑΣ, Δ/στής]

ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΑΡΘΡΟ 146 ΤΟΥ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ

ΚΟΜΜΑ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΟΣ,

Αιτητές,

v.

ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ,
ΜΕΣΩ ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΟΥ,

Καθ' ων η αίτηση.

(Υπόθεση Αρ. 952/91)

Διοικητική πράξη — Βεβαιωτική — Δε συνιστά τέτοια η απόφαση που εκδίδεται μετά από έρευνα νέων δεδομένων.

Ο περί Πολιτικών Κομμάτων (Κτήση, Κατοχή και Διάθεση Ακίνητης και Κινητής Ιδιοκτησίας) Νόμος του 1989 (Ν. 199/89) — Άρθρο 2 — Ορισμός του όρου "πολιτικό κόμμα" — Συστηματική επισκόπηση του Νόμου και ερμηνεία του νομοθετικού ορισμού του Άρθρου.

5

Ερμηνεία — Γραμματική ερμηνεία των νομικών διατάξεων — Συνδυασμός με την συνεκτίμηση του σκοπού του νόμου.

10

Κύριο αντικείμενο της διαδικασίας ήταν η αμφισβητούμενη έννοια του όρου "πολιτικό κόμμα" (ή "κόμμα"), που απαντάται στο Άρθρο 2 του περί Πολιτικών Κομμάτων (Κίνηση, Κατοχή και Διάθεση Ακίνητης και Κινητής Ιδιοκτησίας Νόμος (Ν. 199/89) η ερμηνεία του οποίου από τους καθ' ων η αίτηση απέβη εις βλάβην των αιτητών, αφού επί τη βάση της οι αιτητές δε συνιστούσαν πολιτικό κόμμα.

15

Το Ανώτατο Δικαστήριο, ακυρώνοντας την επίδικη απόφαση, αποφάσισε ότι:

20

1. Τα γεγονότα που εκτίθενται στο σώμα της αίτησης, τα οποία δεν αμφισβητήθηκαν, δεν υποστηρίζουν την εισήγηση, περι βεβαιωτικής πράξης.

25

Αναφέρονται σε ό,τι έλαβε χώραν κατά το χρόνο που διέρρευσε με-

ταξύ της υποβολής των δύο αιτήσεων των αιτητών στη διοίκηση.

5 Τα νέα στοιχεία που υπήρχαν ενώπιον του εφόρου διαφοροποιούν την αίτηση της 28/6/91 και της προσδίδουν νομική αυτοτέλεια στο χώρο του δικαίου. Τα πραγματικά και νομικά στοιχεία (συμμετοχή για πρώτη φορά στις εκλογές κ.ά) ήταν ικανά να προσδώσουν εκτελεσιτότητα στη νεώτερη απόφαση που προσβάλλεται με την υπό κρίση προσφυγή. Οι περιστάσεις που πλαισιώναν τη δεύτερη αίτηση ήταν διαφορετικές. Η απόφαση 10 του εφόρου δεν είχε βεβαιωτικό αλλά εκτελεστό χαρακτήρα και είναι επομένως προσβλητή με αίτηση ακυρώσεως. Η απλή αναφορά της προγενέστερης απόφασης δε μεταβάλλει την ουσία του θέματος: ότι δηλαδή μεσολάβησαν νέα πραγματικά και νομικά δεδομένα που έπρεπε να διερευνηθούν.

- 15 2. Το δεύτερο εννοιακό ζεύγμα στο Άρθρο 2 του Ν. 199/89 που αφορά "οργανισμό, ένωση ή ομάδα προσώπων" διατυπώθηκε με βάση τα κριτήρια που ανέπτυξε η Ολομέλεια του δικαστηρίου στην *Πίτσιλλος ν. Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου*, σχετικά με 20 το χαρακτηρισμό τέτοιου οργανισμού ή ένωσης σαν πολιτικού κόμματος. Όπως παρατηρεί ο δικαστής Γ. Πικής στην απόφαση *Κόμμα των Φιλελευθέρων και Άλλοι ν. Ρ.Ι.Κ.*:

25 "Η έννοια του όρου "πολιτικό κόμμα" συναρτάται με την εκτίμηση του μέσου συνेतού πολίτη για την υπόσταση ενός κόμματος, σε συσχετισμό με τις αντικειμενικές προϋποθέσεις για το χαρακτηρισμό οργανώσεως ατόμων ως πολιτικού κόμματος."

- 30 3. Με βάση την κείμενη εκλογική νομοθεσία, είναι απόλυτα νόμιμη η κάθοδος συνδυασμού κομμάτων στις εκλογές. Αν ήταν πρόθεση του νομοθέτη να αποστερήσει ένα τέτοιο κόμμα των ευεργετημάτων του Ν. 199/89 θα το έκαμνε με ρητή πρόβλεψη.
- 35 4. Εφαρμόζοντας τη γραμματική ερμηνεία, το Δικαστήριο βρίσκει το νόημα των νομικών διατάξεων ανατρέχοντας στη συνηθισμένη και φυσική σημασία των λέξεων του κειμένου, μέσω των οποίων εκφράζεται πρωτίστως η πρόθεση του νομοθέτη. Αν η μέθοδος αυτή αποτύχει να δώσει σίγουρο αποτέλεσμα λαμβάνεται υπόψη και ο σκοπός του Νόμου που ελέγχει τη γλωσσική διατύπωση.

40 Την άποψη υποστηρίζει ο Lord Reid στη *Westminster Bank Ltd. ν. Zang* [1966] A.C. 182.

5. Η απόφαση στην *Δημοκρατία ν. Γεωργίου Ματθαίου* στη σελ.

2474, αντιμετωπίζει το ζήτημα με το ίδιο πνεύμα.

Το Δικαστήριο βρίσκει τα επιχειρήματα των αιτητών βάσιμα. Το πρώτο εννοιακό ζεύγμα που αφορά σε κόμμα που εκπροσωπείται στη Βουλή δε συνάπτεται με την επιφύλαξη για το ποσοστό του 3% των ψήφων. Με βάση τους γραμματικούς κανόνες αυτό μπορεί να συνδεθεί μόνο με τη δεύτερη οντότητα στην οποία μπορεί να αποδοθεί η ιδιότητα του πολιτικού κόμματος, δηλαδή "οργανισμό, ένωση ή ομάδα προσώπων", εφόσον συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα που προεκτέθηκαν. 5 10

Η άποψη για λήψη του ποσοστού 3% των ψήφων ύστερα από αυτοδύναμη διεκδίκηση των εκλογών δε βρίσκει έρεισμα το νομοθετικό ορισμό. Αν επρόκειτο να γίνει δεκτή η εισήγηση των καθ' ων, είναι σαν να διαβάζεται στο Νόμο εκείνο που δεν περιέχει (*Γεωργική Εταιρεία Δ.Γ. Φοντάς v. Εταιρεία Βάσος, Εμπόροι Γεωργικών Προϊόντων Ατό*). Η ερμηνεία στην οποία έχει το Δικαστήριο καταλήξει, εναρμονίζεται και με το σκοπό του νομοθέτη για υλική ενίσχυση των κομμάτων και κυρίως για την αναγνώρισή τους σαν φορέων ατομικών δικαιωμάτων, όπως είναι το δικαίωμα ιδιοκτησίας, που προστατεύει το Άρθρο 23 του συντάγματος. 15 20

6. Η προσφυγή γίνεται δεκτή, για εσφαλμένη ερμηνεία του Νόμου που οδήγησε σε πεπλανημένη απόφαση. 25

Η προσφυγή επιτυγχάνει χωρίς έξοδα.

Αναφερόμενες υποθέσεις:

Demetriades and Co. Ltd. v. Municipality of Limassol (1987) 3 C.L.R. 145, 30

Μονογιός v. Δημοκρατίας (1990) 3 Α.Α.Δ. 3513,

Κατσουνωτού v. Δημοκρατίας (1990) 3 Α.Α.Δ. 3639, 35

Pitsillos v. C.B.C. (1982) 3 C.L.R. 208,

Κόμμα των Φιλελευθέρων κ.ά. v. Ρ.Ι.Κ. (1989) 3 Α.Α.Δ. 196,

Thompson v. Goold and Co. [1910] A.C. 409, 40

Vickers, Sons and Maxim Limited v. Evans [1910] A.C. 444,

Westminster Bank Ltd. v. Zang [1966] A.C. 182,

Δημοκρατία ν. Ματθαίου (1990) 3 Α.Α.Δ. 2452,

Γεωργική Εταιρεία Δ.Γ. Φοντάς ν. Εταιρεία Βάσος (1993) 1 Α.Α.Δ. 168.

5 **Προσφυγή.**

Προσφυγή εναντίον της απόφασης των καθ'ων η αίτηση με την οποία απορρίφθηκε αίτηση των αιτητών για εγγραφή του κόμματος των Φιλελευθέρων στο "μητρώο πολιτικών κομμάτων".

10

Α. Λαδάς, για τους Αιτητές.

Α. Παπασάββας, Ανώτερος Δικηγόρος της Δημοκρατίας, για τους Καθ'ων η αίτηση.

15

Cur. adv. vult.

ΝΙΚΗΤΑΣ, Δ.: Η θέσπιση του περί Πολιτικών Κομμάτων (Κτήση, Κατοχή και Διάθεση Ακίνητης και Κινητής Ιδιοκτησίας) Νόμου του 1989 (αρ. 199/89) αποτελεί ένα πρώτο βήμα για την οικονομική ενίσχυση των πολιτικών κομμάτων. Κυρίως όμως με το νόμο τα κόμματα αναγνωρίζονται σαν οντότητες που είναι δυνατό να είναι φορείς ατομικών δικαιωμάτων, όπως εκείνο της ιδιοκτησίας, το οποίο κατοχυρώνεται από το άρθρ. 23 του συντάγματος. Το ευρύτερο θέμα των επί μέρους ατομικών δικαιωμάτων των κομμάτων συζητά και αναπτύσσει ο Γ. Δρόσος "Η νομική θέση των πολιτικών κομμάτων στην Ελλάδα" σελ. 278 και επέκεινα υπό το πρίσμα των σχετικών συνταγματικών διατάξεων που ισχύουν στην Ελλάδα.

20

25

Τη θεωρητική στήριξη για την εξέλιξη αυτή παρέχει ο Αριστ. Μάνεσης "Συνταγματικά Δικαιώματα" σελ. 46:

30

"Η συνταγματική προστασία των ατομικών ελευθεριών θα καταντούσε ανεπαρκής και αλυσιτελής, αν περιοριζόταν μόνο στα φυσικά πρόσωπα και δεν περιελάμβανε και τις ομάδες στις οποίες είναι οπωσδήποτε εντεταγμένα και μέσω των οποίων ιδίως ενεργούν."

35

Έτσι με βάση τις πρόνοιες της νομοθεσίας του 1989 (όπως τροποποιήθηκε από το Ν. 3/1990) μπορούν πλέον τα κόμματα να αποκτήσουν και διαθέτουν κινητή ιδιοκτησία (άρθρ. 4) όπως και ακίνητη περιουσία (άρθρ. 3) υπό την προϋπόθεση του εδ. 1 της προηγούμενης εγγραφής του συγκεκριμένου κόμματος στο τηρούμενο "μητρώο πολιτικών κομμάτων". Μιά ευεργετική από οικονομική σκοπιά συνέπεια της εγγραφής είναι και ατελής εγγραφή τίτλου ακίνη-

40

της ιδιοκτησίας που μεταβιβάζεται σε πολιτικό κόμμα (αρθρ. 10).

Δε γεννάται εδώ θέμα συνταγματικότητας οποιασδήποτε πρό-
 νοιας του νόμου όπως συνέβη με προηγούμενη προσφυγή των αι-
 τητών. Στις λεπτομέρειές της θα αναφερθώ αργότερα. Επιβάλλε-
 ται άλλωστε γιατί αποτελεί το επίκεντρο προδικαστικού θέματος
 που εγείρουν οι καθών η αίτηση. Το ζήτημα που θέτει επί τάπητος
 η κρινόμενη αίτηση αφορά στην ερμηνεία του όρου "πολιτικό κόμ-
 μα" που απαντάται στο ερμηνευτικό άρθρο του νόμου (άρθρ. 2).
 Από τον τρόπο επίλυσης του εξαρτάται η εγγραφή του αιτούντος
 Κόμματος των Φιλελευθέρων για σκοπούς του πιο πάνω νόμου.
 Σημειώνω πως με βάση τις διατάξεις του άρθρ. 6 τηρείται μητρώο
 στο οποίο εγγράφεται, μετά από αίτησή του, κάθε κόμμα που
 ανταποκρίνεται στα κριτήρια που διαγράφει ο νομοθετικός ορι-
 σμός του όρου (άρθρ. 2). Το μητρώο κρατά ο γενικός διευθυντής
 του υπουργείου εσωτερικών υπό την ιδιότητα του εφόρου πολιτι-
 κών κομμάτων που του προσδίνει το άρθρ. 5.

Αλλά θα κατανοηθεί καλύτερα το ερμηνευτικό πρόβλημα που
 παρουσιάζει η υπόθεση αν καταγραφούν τα γεγονότα που οδήγη-
 σαν τη διαφορά στο δικαστήριο. Στις 28/6/91 υποβλήθηκε αίτηση
 για εγγραφή του κόμματος στο μητρώο. Η σχετική επιστολή (τεκ. 1)
 παρέθετε τα στοιχεία ή πληροφορίες που απαιτούνται από το άρ-
 θρ. 8 και συνοδευόταν από το έμβλημα του κόμματος και αντίγρα-
 φο του καταστατικού του. Ο έφορος (καθού 2) αρνήθηκε να ικανο-
 ποιήσει το αίτημα. Η αιτιολογία ανευρίσκεται στην απαντητική
 επιστολή ημερ. 24/7/91 (τεκ. 2). Στην ουσία η δικαιολογητική βάση
 για την απόρριψη είναι ότι για να περιληφθεί ένα κόμμα στο μη-
 τρώο πρέπει, σύμφωνα με την έννοια του όρου "πολιτικό κόμμα"
 του άρθρ. 2, να είχε συγκεντρώσει ορισμένο ποσοστό ψήφων κατά
 τις τελευταίες γενικές βουλευτικές εκλογές. Και συγκεκριμένα το
 3% του συνόλου των ψήφων του εκλογικού σώματος. Σύμφωνα με
 την ερμηνευτική προσέγγιση των καθών, η πρόνοια "αποσκοπεί
 στην επιβολή ως προϋπόθεσης εγγραφής ενός πολιτικού κόμματος
 την ύπαρξη ενός αποδεδειγμένου ελάχιστου ποσοστού λαϊκής υπο-
 στηρίξης του κόμματος αυτοτελώς κρινόμενου .... "Η προϋπόθεση
 αυτή, όπως είναι φανερό", καταλήγει το τεκ. 2, "δεν ικανοποιείται
 στην περίπτωση του Κόμματος των Φιλελευθέρων".

Επαναλαμβάνω στο σημείο αυτό ότι παρόμοιο αίτημα των ιδίων
 αιτητών (του Κόμματος των Φιλελευθέρων και του προέδρου του,
 αιτητή αρ. 2) απορρίφθηκε και στο παρελθόν. Η σχετική απόφαση
 του εφόρου ημερ. 21/12/89, που περιέχει και την αιτιολογία της, επι-
 συνάφθηκε σαν τεκ. 3. Οι αιτητές αμφισβήτησαν την απόφαση με την

προσφυγή αρ. 72/90 που εκδίκασε η Ολομέλεια του δικαστηρίου. Ενόσω όμως εκκρεμούσε η έκδοση της απόφασης οι αιτητές με ειδοποίηση τους ημερ. 18/5/90 ζήτησαν να την αποσύρουν. Και με το διάταγμα του της 29/5/90 το δικαστήριο την απέρριψε. Το γεγονός της προηγούμενης προσφυγής έδωσε λαβή σε προδικαστική ένσταση 5 ότι με την κρινόμενη προσφυγή δεν προσβάλλεται εκτελεστή πράξη στα πλαίσια του άρθρ. 146 του συντάγματος. Απλώς έχουμε επιβεβαίωση της προγενέστερης απορριπτικής απόφασης της 21/12/89.

10 Τα γεγονότα που εκτίθενται στο σώμα της αίτησης, τα οποία δεν αμφισβητήθηκαν, δεν υποστηρίζουν την εισήγηση. Αναφέρονται σε ότι έλαβε χώραν κατά το χρόνο που διέρρευσε μεταξύ της υποβολής των δύο αιτήσεων στη διοίκηση. Το αιτούν κόμμα, που ιδρύθηκε το 15 1976, πήρε για πρώτη φορά μέρος σε γενικές εκλογές το 1991 σε συνεργασία με το κόμμα του Δημοκρατικού Συναγερμού. Ο συνασπισμός των δύο κομμάτων εξασφάλισε το 36% περίπου των έγκυρων ψήφων σε όλη την επικράτεια και ανέδειξε 20 βουλευτές. Από το Κόμμα των Φιλελευθέρων εκλέγηκε βουλευτής ο πρόεδρος του (αιτητής 2) και σύμφωνα με τον κανονισμό της Βουλής των Αντιπροσώπων δήλωσε ότι εκπροσωπεί σε αυτήν τους "Φιλελεύθερους". 20

Τα νέα στοιχεία που υπήρχαν ενώπιον του εφόρου διαφοροποιούν την αίτηση της 28/6/91 και της προσδίνουν νομική αυτοτέλεια στο χώρο του δικαίου. Τα πραγματικά και νομικά στοιχεία 25 (συμμετοχή για πρώτη φορά στις εκλογές κ.ά) ήταν ικανά να προσδώσουν εκτελεστότητα στη νεώτερη απόφαση που προσβάλλεται με την υπό κρίση προσφυγή. Οι περιστάσεις που πλαισίωναν τη δεύτερη αίτηση ήταν διαφορετικές. Είναι η γνώμη μου ότι η απόφαση του εφόρου δεν είχε βεβαιωτικό αλλά εκτελεστό χαρακτήρα 30 και είναι επομένως προσβλητή με αίτηση ακυρώσεως. Η απλή αναφορά στο τεχ. 2 της προγενέστερης απόφασης δεν μεταβάλλει την ουσία του θέματος: ότι δηλαδή μεσολάβησαν νέα πραγματικά και νομικά δεδομένα που έπρεπε να διερευνηθούν. Για τη φύση των επιβεβαιωτικών πράξεων παραπέμπω στο Μιχ. Δ. Σταϊνιόπουλο 35 "Δίκαιον των Διοικητικών Πράξεων" ανατύπωση του 1984, σελ. 125 και 126 και Επ. Σπηλιωτόπουλο "Εγχειρίδιον Διοικητικού Δικαίου" (1981) σελ. 117 και 380. Από την ογκώδη νομολογία στο θέμα βλέπε ενδεικτικά τις αποφάσεις: *Demetriades & Co. Ltd. ν. Δήμου Λεμεσού* (1987) 3 Α.Α.Δ. 145, 148, *Χριστάκης Μονογιός ν. Δημοκρατίας* (1990) 3 Α.Α.Δ. 3513 και *Γεωργία Κατσουνατού ν. Δημοκρατίας* (1990) 3 Α.Α.Δ. 3639. 40

Για να καταστεί απόλυτα κατανοητή η φύση του ερμηνευτικού προβλήματος που καλείται να επιλύσει το δικαστήριο και συνάμα

τα βασικά επιχειρήματα των αιτητών πρέπει να έχουν υπόψη την έννοια του πολιτικού κόμματος όπως την προσδιορίζει το άρθρο 2:

"Πολιτικό κόμμα" ή, συνοπτικά, "κόμμα" σημαίνει κόμμα εκπροσωπούμενο στη Βουλή των Αντιπροσώπων και οποιοδήποτε οργανισμό, ένωση ή ομάδα προσώπων που κατά την αντίληψη του μέσου συνετού πολίτη, με γνώση της εσωτερικής πολιτικής πραγματικότητας της Κύπρου, θεωρείται ως πολιτικό κόμμα, δεδομένης της οργάνωσης, της δομής, των θεσμών, των στόχων και της απήχησής του στο κοινό και νοουμένου ότι στις τελευταίες εκλογές για την εκλογή Μελών της Βουλής των Αντιπροσώπων έχει εξασφαλίσει ποσοστό ψήφων τουλάχιστο τρία τοις εκατόν του συνόλου των έγκυρων ψήφων σ' όλη τη Δημοκρατία."

Θα παρατηρούσα πρώτα ότι το δεύτερο εννοιακό ζεύγμα που αφορά "οργανισμό, ένωση ή ομάδα προσώπων" διατυπώθηκε με βάση τα κριτήρια που ανέπτυξε η Ολομέλεια του δικαστηρίου στην *Πίτσιλλος v. Ραδιοφωνικού Ιδρύματος Κύπρου* (1982) 3 Α.Α.Δ. 208 σχετικά με το χαρακτηρισμό τέτοιου οργανισμού ή ένωσης σαν πολιτικού κόμματος. Όπως παρατηρεί ο δικαστής Γ. Πιχής στην απόφαση *Κόμμα των Φιλελευθέρων και Άλλοι v. Ρ.Ι.Κ.* (1989) 3 Α.Α.Δ. 196:

"Η έννοια του όρου 'πολιτικό κόμμα' συναρτάται με την εκτίμηση του μέσου συνετού πολίτη για την υπόσταση ενός κόμματος σε συσχέτισμό με τις αντικειμενικές προϋποθέσεις για το χαρακτηρισμό οργανώσεως ατόμων ως πολιτικού κόμματος."

Απλουστευμένη η θέση των αιτητών είναι ότι η εκπροσώπηση κόμματος καθαυτή στη Βουλή των Αντιπροσώπων κατόπιν εκλογών, όπως συνέβη εδώ, ικανοποιεί το νομοθετικό ορισμό. Η επιφύλαξη του ποσοστού 3% των ψήφων δεν ισχύει όταν το κόμμα εκπροσωπείται στη Βουλή. Αναφέρεται και εφαρμόζεται μόνον στη δεύτερη κατηγορία κομματικής οργάνωσης δηλ. την ένωση ή ομάδα προσώπων της οποίας επιτρέπεται η εγγραφή. Συνεπώς οι καθών με την απόφαση τους υπέπεσαν σε πλάγη περί το δίκαιον που επιφέρει την ακυρότητά της.

Σύμφωνα με την εισήγηση των αιτητών σ' αυτή την ερμηνεία οδηγεί αναπόφευκτα η εφαρμογή της γραμματικής μεθόδου που περιορίζει την ανεύρεση του νοήματος στην ενδογλωσσική αποτύπωση του κανόνα στο νομοθετικό ορισμό. Έτσι έχουμε δύο οντότητες που συνιστούν πολιτικό κόμμα για τους σκοπούς του νόμου (1) εκείνη που εκπροσωπείται στη Βουλή και (2) οποιαδή-

ποτε οργάνωση, ένωση ή ομάδα προσώπων. Ο ορισμός προσθέ-
 τει, με δευτερεύουσα πρόταση η οποία αρχίζει με την αναφορική
 αντωνυμία "που" και καταλήγει με τη λέξη "κοινό", δύο ακόμη
 5 προϋποθέσεις για τη δεύτερη αυτή κατηγορία: (1) ότι έχει τα χα-
 ρακτηριστικά γνωρίσματα κόμματος όπως γίνονται αντιληπτά
 από το μέσο πολίτη, και (2) ότι εξασφαλίζει το πιο πάνω ποσο-
 στό ψήφων. Η επιφύλαξη, με τον τρόπο που συνδέεται με την
 υπόλοιπη πρόταση, συναρτάται μόνον με τη δεύτερη οντότητα.

10 Η αντίπαλη θέση κατοπτρίζεται στα τεκ. 2 και 3. Η αγόρευση
 του δικηγόρου των καθών απλώς την υιοθετεί χωρίς να προσθέτει
 νέα επιχειρήματα. Από το τεκ. 2 προκύπτει ότι η διοίκηση θεώρη-
 σε σαν προϋπόθεση εγγραφής την εξασφάλιση ποσοστού 3% των
 15 ψήφων μετά από αυτοδύναμη διεκδίκηση των εκλογών. Με αυτό
 τον τρόπο απέκλεισε από την εμβέλεια του νόμου την περίπτωση
 αντιπροσώπευσης κόμματος στη Βουλή που έχει προκύψει από
 συμμετοχή του σε εκλογές ύστερα από σύμπραξη με άλλο κόμμα.
 20 Εντούτοις με βάση την κείμενη εκλογική νομοθεσία είναι απόλυτα
 νόμιμη η κάθοδος συνδυασμού κομμάτων στις εκλογές. Αν ήταν
 πρόθεση του νομοθέτη να αποστερήσει ένα τέτοιο κόμμα των ευ-
 εργετημάτων του Ν. 199/89 θα το έκανε με ρητή πρόβλεψη.

Κατά την εισήγηση των αιτητών αποδοχή της προτεινόμενης
 από τους καθών ερμηνείας θα σήμαινε την προσθήκη όρου στο
 25 κείμενο του νόμου. Αυτό όμως είναι ανεπίτρεπτο από τους κανόνες
 της ερμηνευτικής διαδικασίας. Για υποστήριξη της πρότασης
 αυτής έγινε παραπομπή στον Maxwell Interpretation of Statutes
 11η έκδοση, σελ. 12 έως 15 και τις σχετικές απόψεις του Lord
 Mersey και Lord Lore - burn L.C. στις υποθέσεις *Thompson v.*
 30 *Goold & Co.* [1910] A.C. 409, 420 και *Vickers, Sons & Maxim*
Limited v. Evans [1910] A.C. 444 αντίστοιχα.

Εφαρμόζοντας τη γραμματική ερμηνεία βρίσκουμε το νόημα των
 νομικών διατάξεων ανατρέχοντας στη συνηθισμένη και φυσική ση-
 35 μασία των λέξεων του κειμένου μέσω των οποίων εκφράζεται πρω-
 τίστως η πρόθεση του νομοθέτη. Αν η μέθοδος αυτή αποτύχει να δώ-
 σει σίγουρο αποτέλεσμα λαμβάνεται υπόψη και ο σκοπός του νόμου
 που ελέγχει τη γλωσσική διατύπωση. Την άποψη υποστηρίζει ο Lord
 Reid στη *Westminster Bank Ltd. v. Zang* [1966] A.C. 182, 222:

40

"But no principle of interpretation of statutes is more firmly
 settled than the rule that the court must deduce the intention of
 Parliament from the words used in the Act. If those words are in
 any way ambiguous if they are reasonably capable of more than

one meaning - or if the provision in question is contradicted by or is incompatible with any other provision in the Act, then the court may depart from the natural meaning of the words in question. But beyond that we cannot go."

5

Θα πρόσθετα ότι η απόφαση στην *Δημοκρατία ν. Γεώργιου Ματθαίου* (1990) 3 Α.Α.Δ. 2452, στη σελ. 2474, που παρέθεσε ο δικηγόρος των καθών, αντιμετωπίζει το ζήτημα με το ίδιο πνεύμα.

"... Παρόλο ότι οι λέξεις σε ένα νομοθέτημα γενικά ερμηνεύονται με τη συνήθη σημασία τους, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη το αντικείμενο και ο σκοπός του νόμου ...."

10

Βρίσκω τα επιχειρήματα των αιτητών βάσιμα. Το πρώτο εννοιακό ζεύγμα που αφορά σε κόμμα που εκπροσωπείται στη Βουλή δε συνάπτεται με την επιφύλαξη για το ποσοστό του 3% των ψήφων. Με βάση τους γραμματικούς κανόνες αυτό μπορεί να συνδεθεί μόνο με τη δεύτερη οντότητα στην οποία μπορεί να αποδοθεί η ιδιότητα του πολιτικού κόμματος δηλαδή "οργανισμός, ένωση, ή ομάδα προσώπων", εφόσον συγκεντρώνει τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα που προεκτέθηκαν.

15

20

Η άποψη για λήψη του ποσοστού 3% των ψήφων ύστερα από αυτοδύναμη διεκδίκηση των εκλογών δε βρίσκει έρεισμα στο νομοθετικό ορισμό. Αν επρόκειτο να γίνει δεκτή η εισήγηση των καθών είναι σαν να διαβάζαμε στο νόμο εκείνο που δεν περιέχει (βλ. *Γεωργική Εταιρεία Δ. Γ. Φοντάς ν. Εταιρεία Βάσος, Εμποροι Γεωργικών Προϊόντων Ατδ* (1993) 1 Α.Α.Δ. 168. Η ερμηνεία στην οποία έχω καταλήξει εναρμονίζεται και με το σκοπό του νομοθέτη για υλική ενίσχυση των κομμάτων και κυρίως, όπως ανέπτυξα στην αρχή της απόφασης, για την αναγνώρισή τους σαν φορέων ατομικών δικαιωμάτων όπως είναι το δικαίωμα ιδιοκτησίας, που προστατεύει το άρθρ. 23 του συντάγματος.

25

30

Σύμφωνα με όσα προεκτέθηκαν η προσφυγή γίνεται δεκτή για εσφαλμένη ερμηνεία του νόμου που οδήγησε σε πεπλανημένη απόφαση. Γι' αυτό την ακυρώνω σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρ. 146.4(β) του συντάγματος. Δεν επιδικάζονται έξοδα.

35

Η προσφυγή επιτυγχάνει χωρίς έξοδα.

40